

Wstęp

Introduction

Tematyka prac zawartych w tym tomie koncentruje się wokół psychologicznych, psychospołecznych i neurobiologicznych aspektów procesu starzenia się. Problematyka funkcjonowania poznawczego osób w późnej fazie dorosłości oraz osób w wieku podeszłym, proces adaptacji do starości, w tym poziom satysfakcji z życia, poczucie wsparcia, potrzeby, wyzwania, marzenia i plany, a także zagrożenia związane z tą fazą życia, schorzenia somatyczne, poczucie samotności, deficyty poznawcze, wreszcie stereotypy dotyczące starości, postawy wobec osób starzejących się – jest w ostatnich latach realizowana w wielu opracowaniach naukowych, stając się podstawą refleksji teoretycznej, metodologicznej, prawnej, etycznej i egzystencjalnej. Mimo to nie wydaje się, aby tak szeroki zakres zjawisk odnoszący się do procesu starzenia się został opisany w sposób wyczerpujący.

Tematy podejmowane przez autorów opracowań niniejszego tomu pokazują różnorodne oblicza późnej fazy dorosłości. I tak Ewa Małgorzata Szepietowska omawia neurobiologię starzenia się mózgu, w tym także czynniki protekcyjne, sprzyjające satysfakcjonującemu starzeniu się, oraz niekorzystne dla fizjologicznego starzenia się OUN, prowadzące do załamania funkcjonowania psychospołecznego. Do tezy o szybszym starzeniu się prawej półkuli jako przyczyny trudności w zakresie możliwości poznawczych nawiązuje Natalia Gawron, dyskutując rezultaty badań neuropsychologicznych osób w wieku podeszłym.

Kolejne prace wskazują na zagrożenia związane z tą fazą życia. Katarzyna Tomaszek koncentruje się na problemie zachowań suicydalnych starszych osób, szczególnie ich uwarunkowań społecznych i psychologicznych oraz epidemiologii, zwracając uwagę na splot czynników wyzwalających zachowania autodestrukcyjne w tej grupie wiekowej. Rola wsparcia społecznego, zwłaszcza w sytuacji choroby i niepełnosprawności, oraz jej waga w modyfikowaniu obrazu

własnej choroby jest przedmiotem analiz Anny Kuzaki. Zagadnienie funkcjonowania psychicznego osób chorych przewlekle i niepełnosprawnych przebywających poza środowiskiem rodzinnym – w placówce opiekuńczej (domu pomocy społecznej), w tym czynniki uniemożliwiające zaspokojenie potrzeb psychicznych, plany związane z przyszłością oraz rolę pracowników DPS w procesie adaptacji starszych osób do zmienionych warunków życia dyskutuje Jolanta Wolińska.

Bogaty materiał z badań własnych odnoszących się do postaw młodzieży wobec starości i osób starszych zawiera praca Małgorzaty Chojak. Autorka, wykorzystując metodę rysunku, analizuje wiedzę oraz poglądy osób młodych na temat osób w wieku senioralnym, stawiając także pytanie o rolę i miejsce starzejącego się człowieka w społeczeństwie gloryfikującym sprawność i młodość.

Odmienny charakter mają dwa ostatnie opracowania (Beata Daniluk, Ewa Małgorzata Szepietowska – część I i II) – dotyczą bowiem płynności (fluencji) słownej będącej wskaźnikiem procesów pamięciowych, oraz czynników ją modyfikujących u osób z różnych faz dorosłości.

Szczególny charakter ma opracowanie zamykające zawartość niniejszego zbioru, zaprezentowane na spotkaniu poświęconym Aleksandrowi Romanowiczowi Łurii, doktorowi *honoris causa* UMCS, z okazji XXX-lecia Instytutu Psychologii UMCS, w którym Michał Steuden analizuje wpływ badań tego wybitnego rosyjskiego neuropsychologa na rozwój neuropsychologii w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

Anna Herzyk
Ewa Małgorzata Szepietowska